

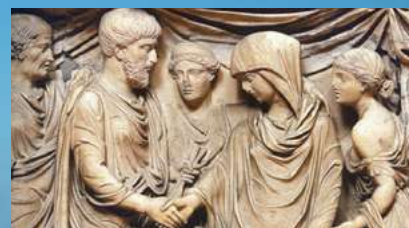
AKROPOLITANEC

ZA BOLJŠEGA ČLOVEKA IN BOLJŠI SVET

VELIKO KULTUR,
ENO ČLOVEŠTVO

POROKA V
STAREM RIMU

VLOGA TEMPELJSKIH
PEVK V STAREM EGIPTU

SUMERSKI KLINOPIS
O PADCU METEORITA

FILOZOFIJA

KULTURA

PROSTOVOLJSTVO

www.akropola.org

TEČAJ PRAKTIČNE FILOZOFIJE

BHAGAVAD-GITA
ARISTOTEL
KONFUCIJ
PLATON
BUDA
...

VELIKA UČENJA VZHODA IN ZAHODA

SREDA, 22. 2., OB 20. URI
WOLFOVA 8, LJUBLJANA

TOREK, 28. 2., OB 18. URI
TYRŠEVA 7, MARIBOR

AKROPOLA.ORG

AKROPOLITANEC

B E S E D A
U R E D N I K A

NOVA AKROPOLA | kulturno društvo

www.akropola.org

FEBRUAR 2023 | ŠT. 87

NASLOV

NOVA AKROPOLA | Ljubljana

Wolfova 8, 1000 Ljubljana

059 78 02 11

NOVA AKROPOLA | Maribor

Tyrševa 7, 2000 Maribor

040 709 955

ODPIRALNI ČAS:

PON–ČET 18h–22h

IZDAJATELJ

NOVA AKROPOLA SLOVENIJA

akropolitanec@akropola.org

UREDNIŠTVO

Glavni urednik: Stjepan Palajsa

Urednik: Andrej Praček

Grafično oblikovanje: Nija Androjna

V TEJ ŠTEVILKI:

• DRUŽBA: VELIKO KULTUR, ENO ČLOVEŠTVO	5
• KULTURE: VLOGA TEMPELJSKIH PEVK V STAREM EGIPTU	7
• TRADICIJA: POROKA V STAREM RIMU	9
• ZANIMIVOST: SUMERSKI KLINOPIS O PADCU METEORITA	12
• ZGODBA: OSEL V VODNJAKU	14

KAKO RAZUMETI LASTNE OMEJITVE?

Prav vsak od nas je svoj, je edinstven, drugačen od drugih. Najočitnejše razlike prepoznavamo v telesnih postavah in potezah obraza. Nadalje nas določajo različna čustvena narava in intelektualne sposobnosti. Obstaja še tretji element, ki ga lahko povezujemo z zrelostjo. Razlikujemo se po danostih in sposobnostih. Nekaterih svojih lastnosti se morda veselimo, drugih ne maramo. Zaradi prvih zablestimo v množici, druge, bolj omejene, pa nas postavljajo v senco.

Slednje, lastne omejitve, navadno ne sprejemamo z največjim navdušenjem, predvsem tistih na katere težko vplivamo. Vendar se omejitvam ne moremo izogniti.

Omejenost je namreč lastnost vsega kar obstoja. Če smo svoji, če se sebe zavedamo, pomeni, da se enačimo z nečim, torej z neko obliko, ki je drugačna od drugih oblik. Vidimo, da moramo obravnavati tako fizično kakor tudi psihično obliko, saj ločnice obstajajo na obeh področjih.

Oblika se nanaša na snov, ki je urejena in ima svojo konturo, zunanjo opno, torej mejo. Vse kar obstaja je omejeno. Torej s svojimi čutili ne bomo zaznali absolutne lepote, dobrote, pravice, ... ti arhetipi se v oblikah le izražajo v večji ali manjši meri in to različno, torej spremenljivo skozi čas.

Zdaj ko smo se sprijaznili z obstojem omejitev, si pogledjmo še zakaj so te pomembne. Zakaj namreč moram jaz biti omejen? Zakaj bi morala biti moja spretnost za kiparjenje omejena, ali zakaj bi morale biti omejene moje telesne sposobnosti, ali celo zdravstveno stanje?

Če strnjeno navedemo, da zaradi ustvarjanja harmonije vseh enot vseobsegajočega življenja, to ne bo dovolj jasno. Zato poskusimo drugače.

Omejitve navadno usmerjajo naše življenje. Kdor nima posluha, se najverjetneje ne bo globoko potopil v svet glasbe in kdor nima fizičnih danosti, najverjetneje ne bo živel za šport, temveč bosta tako en kot drugi, našla mesto svojega udejstvovanja v drugih, za njiju bolj odprtih področjih. Nekdo krhkega zdravja, pa bo morda prav zaradi svoje omejitve šel študirat medicino, že zato, da normalizira svoje življenje, pri čemer bo s svojim globokim interesom globoko tudi prodril v dotičnem znanstvenem področju in s svojimi dognanji pomagal še drugim.

Dejansko je več faktorjev, ki vpliva na izbiro naših usmeritev. Te lahko pripišemo kombinaciji raznih lastnosti in okoliščin, ki jih prav tako lahko razumemo kot omejitve. Nesmiselno je iskati enoznačne formule, zakaj so stvari takšne kot so. Dovolj je zaupati, da so stvari smiselno določene in v danih okvirih skušati razbrati, kaj početi, kaj je to kar je za nas in skozi nas za druge dobro ...

Sam namreč verjamem v to, da je v ozadju modra roka, ki postavlja omejitve in s tem usmerja naša interesna področja in usklajuje naša življenja. To pa počne veliko bolje, kot če bi bile vse možnosti odprte in izbira povsem prepuščena fantazijam tistih, ki smisla in zakonov življenja ne poznamo dovolj. Omejeni smo torej z razlogom usmeritve naše zavesti in našega razvoja.

Zaključimo lahko, da je naša omejenost, tudi če je ne razumemo in ne maramo, smiselna. Potemtakem se jo moram naučiti sprejeti in to aktivno, jasno, v končni fazi radostno.

Na naraven način sprejmimo pogojenost, ki nam je dodeljena. Usoda določa okvire naših zmožnosti, znotraj teh meja pa pride do izraza naša prizadevnost.

Tako bomo na lastni poti, če bomo budni in aktivni, nedvomno izoblikovali lastne male dragulje. Ti bodo naši, s posebno barvo in leskom. Njihova prava lepota pa bo prišla do izraza šele, ko bomo različne dragulje med seboj skladno povezali.

Zato moramo spoštovati in razumeti razlike. Še več, podpirati jih je treba, saj se prav v raznolikosti skriva lepota. Nobena stvar ni lepa sama po sebi, temveč lepota izstopi iz harmonije različnega. In skozi tovrstno dopolnjevanje se izrazi enotnost. To je popolnost, ki jo lahko zaznamo v pojavnem svetu. Ne sami, skupaj skladno povezani in v gibanju smo popolni.

Andrej Praček, urednik

STOICHNO UČENJE ZA DANAŠNJI ČAS

Filozofija samodiscipline za vsak dan –
po sužnju Epiktetu in cesarju Marku Avreliju

10. in 17. 3. 2023 od 18.00 do 20.30 - Wolfova 8, Ljubljana
informacije in prijave

VELIKO KULTUR, ENO ČLOVEŠTVO

SABINE LEITNER

Pred nekaj leti sem gledala dokumentarec *Otročički* Thomasa Balmesa. V njem sledijo prvemu letu življenja štirih dojenčkov iz Mongolije, Japonske, Kalifornije in Namibije. Film ne vsebuje nikakršne pripovedi, le pusti, da slike govorijo same zase in predstavljajo velika nasprotja, ki obstajajo med temi štirimi kulturami. Neverjetno je videti, kako so ti štirje dojenčki v samo enem letu doživeli popolnoma različne izkušnje življenja na tem planetu, kar bo nedvomno močno vplivalo na to, kako bodo razumeli svet in živeli v njem.

Vsi smo pogojeni z našo kulturno vzgojo in naša kultura vpliva na nas bolj, kot si mislimo. Ameriška antropologinja Ruth Benedict pravi: *"Bistvene razlike, ki razlikujejo človeške*

družbe in ljudi, niso biološke. Kulturne so." Kulturno okolje nam sporoča, kaj je prav, sprejemljivo, higienično, normalno, nevarno, varno, lepo vedenje itd. Razvija naš okus, oblikuje naša mnenja, odloča, kaj se bomo naučili in česa ne, vpliva na naš sistem vrednot, naše mišljenje, čustvovanje in delovanje.

Naša kulturna pogojenost je tisto, kar vemo, in o čemer se običajno ne sprašujemo veliko. Naša kultura je naša referenčna točka za to, kako se stvari izvajajo na "pravi način". Povsem človeško je misliti, da je način, na katerega smo se nečesa naučili, najboljši, zato so drugi načini, kako nekaj narediti, pogosto ocenjeni negativno. Toda tu je velika možnost za nesporazume in konflikte. Kot odlično predstavi

film *Otročki*: ni samo enega načina rojevanja, vzgoje otrok, njihovega varovanja ipd. Obstaja več načinov, kako nekaj storiti, in vsi imajo za seboj logiko in razlog.

Kar velja za različne kulturne norme, velja tudi za zgodovino. Preteklost običajno presojava po sedanjih standardih in mislimo, da je to prav. Vendar, kot je jedrnato zapisano v nepozabni prvi vrstici romana *The Go-Between* L. P. Hartleyja: *"Preteklost je tuja dežela; tam delajo stvari drugače."*

Kakšen odnos naj torej zavzamemo do nečesa, kar je zelo drugačno in je pogosto v nasprotju z našimi normami? Kako imamo lahko še vedno občutek za "prav in narobe" – svoj moralni kompas, ki je tako pomemben! – in vendar ne obsojamo? Mislim, da bi bilo dobro izhodišče priznati, da je uskladiti razlike res zelo težka naloga, in sprejeti, da bo to od nas samih zahtevalo resnično prizadevanje.

Vsi bomo morali razviti globok in pristen občutek jaza, ki se ne bo počutil ogroženega zaradi drugačnosti. Vsi se bomo morali naučiti razmišljati z lastno glavo, da bomo lahko na razlike gledali s svežimi in nepristranskimi očmi. Vsi bomo

morali povečati svojo sposobnost ljubiti. In vsi se bomo morali spomniti, da je velika večina naših razlik "naključje rojstva", tj. če bi bili rojeni v drugačnih okoliščinah, bi živeli in razmišljali zelo drugače.

Vse to so stvari, ki jih je težko doseči, in postavlja se vprašanje: kaj bi nam sploh lahko pomagalo pri tem prizadevanju? Morda obstajata dve motivaciji: ena je čista nuja, saj vidimo, da je naš svet čedalje manjši in da je vse manj prostora za "živeti in pustiti živeti". Drugi je morda idealistično upanje, ki je neločljivo povezano z našimi dušami in je izraženo v besedah Schillerjeve Ode radosti, ki je ovekovočena v Beethovnovi Simfoniji št. 9:

*Tvoji čari časa teku
so pregnali kruto noč.
Človek spet je brat človeku,
kadar veje tvoja moč.*

Prepričana sem, da bomo nekega dne vsi spoznali, da smo del istega človeštva in da smo bili vedno združeni ne glede na rasne, spolne, kulturne, verske, socialne in druge razlike. 🌍

VLOGA TEMPELJSKIH PEVK V STAREM EGIPTU

Poglej jo, njene roke stresajo sistrum, da bi prinesle zadovoljstvo njenemu očetu Amonu. Kako ljubko se giblje, njeni lasje speti s trakom, pevka s popolnimi potezami ... Zadovoljstvo je na premikih njenih ustnic. Njeno srce je sama dobrota, njene besede nežne do tistih na zemlji. Živiš zato, da slišiš njen glas ...

(Opis kraljice Nefertari kot tempeljske pevke v Amonovem templju v Luksorju)

Glasba je v egipčanski religiji igrala pomembno vlogo. Glede na popularno verovanje je glasba, ki so jo izvajali z obrednimi ropotuljami (sistrumi) in ogrlicami iz kroglic (menati), bogove pomirjala in jih naredila dovtetnejše za pomoč in zaščito človeštva. Kot je bilo zapisano v tekstu iz 1325 pr. n. š., je bila tempeljska pevka tista, ki je "pomirila boga s sladkim glasom ...".

Pevke so bile pomemben del tempeljskega osebja, sodeč po velikem številu žensk z nazivom glasbenice-svečenice. Najzgodnejše dokaze o tempeljskih pevkah in pevcih najdemo na reliefih v grobnicah Starega kraljestva (okoli 2500 pr. n. š.). V tem času je naziv *heset* (pevka) pripadal izključno ženskam. Veliko jih je bilo pripadnic institucije *khener*, profesionalnega združenja pevk in plesalk. Do sredine Starega kraljestva so se jim pridružili tudi moški glasbeniki. V času poznega Srednjega kraljestva se je pojavila nova generacija pevk-svečenic, imenovanih *shemayet*. Razlika med *heset* in *shemayet* ostaja neznanka.

V Novem kraljestvu so tempeljske pevke prihajale predvsem iz elitnih družin in veliko jih je bilo poročenih s svečeniki, čeprav ni bilo nujno, da sta mož in žena služila istemu božanstvu. V času 19. in 20. dinastije so pevke prihajale tudi

iz drugih slojev družbe, kar lahko sklepamo iz poklicev njihovih soprogov, ki so bili pogosteje pisarji, vojaki in obrtniki kot pa svečeniki.

V tretjem vmesnem obdobju so pevke spet prihajale iz višjih slojev družbe in skoraj vsaka elitna družina je imela pevko v nekem templju.

ORGANIZIRANOST TEMPELJSKIH PEVCEV

Naziv *shespet dekhen* je označeval zbor glasbenikov, po navadi moških, ki so dajali ritem in so prikazani na festivalih izven templjev. Tempeljski pevci so bili organizirani v razrede. Tako kot svečeniki so bile tudi pevke razdeljene v štiri skupine, znane pod grškim imenom *phyle*, ki so se mesečno menjale pri služenju v templju. Po tridesetdnevem služenju je nastopilo devetdeset dni premora.

Vsak nivo pevk je imel svojo nadzornico. *Phyle* je nadzorovala nadzornica *phyle*, *hemayet* je nadzorovala *visoka pevka* ali *nadzornica pevk*, pevke v notranjem svetišču pa je nadzorovala *visoka pevka notranjega svetišča*.

Najvišja nadzornica pevk sta bila *Božanska častilka* (imenovana tudi *Božja soproga*) in *Najvišji svečenik*.

PEVKE PRI RITUALIH

Pevke so služile kot božanski zbor, ki je spremljal najvišjega svečenika pri opravljanju ritualov. Glavni obred v templju je bil pripraviti daritev, ki je ohranjala božanstvo, bivajoče v dragocenem kipu v tempeljskem svetišču. Trikrat na dan je svečenik v družbi pevk in drugih spremljevalcev ceremonialno odprl vrata svetišča, očistil božanski kip, mu ponudil hrano in pijačo, ga okrasil z obleko, dragulji in parfumi.

Do Novega kraljestva, ko so božanstva začeli upodabljati v privatnih grobnicah, je žena umrlega pogosto prikazana stoječa za možem. Ko mož dvigne roke v oboževanju boga, žena stresa sistrum in z drugo roko dviguje v pozdrav in znak spoštovanja.

Pevke so redko prikazane pri petju in igranju sistruma izven templja ali svečanosti.

POLOŽAJ PEVK V DRUŽBI

O dejavnosti pevk izven templjev so podatki skromni. Nekatero pevko so bile ženske z veliko avtoriteto. Imamo zapis, v katerem nadzornica z nazivom *visoka khener*, pevka v templju Amon-Raja, ostro piše poveljniku čet in mu ukazuje, naj nemudoma poskrbi za hrano delavcev v Tebah in ga svari: "*Naj se mi (ime uradnika) ne pritoži ponovno. Takoj pripravite hrano za ...*". Henutawy, neka druga Amonova pevka, je napisala pismo, v katerem opisuje, da je na prošnjo pisarja nekropole posredovala v dostavi žita templju: "*Osebnost sem odšla in poskrbela, da je bilo žito odpremljeno v času, ko sem bila tam ...*"

O izobraževanju tempeljskih glasbenikov vemo zelo malo. Zelo je verjetno, da so se deklice učile petja pri svojih materah, ker je pogosto nekaj generacij žensk iz iste družine obdržalo naziv tempeljske pevke. Na primer, 14 žensk iz družine Tjaynefer iz Teb je obdržalo naziv *shemayet*. Več mater in hčera je nosilo prestižni naziv pevk v notranjem Amonovem svetišču. Mumija majhne deklice, ki je nosila naziv Amonova pevka, kaže na to, da so bile pevke lahko zelo mlade. V času Tretjega vmesnega obdobja je bilo običajno, da je sin nasledil svečeniški položaj očeta in verjetno je, da je bil pri pevkah običaj isti.

Pevka je začela kariero na položaju nižje pevke in napredovala do tempeljske pevke, na koncu pa ji je bil omogočen dostop do svetejših delov templja, bliže kipu božanstva. Naziv tempeljske pevke je bil tako prestižen, da so ga ženske najraje uporabljale poleg nazivov, ki so jih že imele.

Ženske, ki so imele nazive, povezane z ritualno glasbo, so bile v dinastičnem obdobju zelo pogoste, kar priča o pomembni vlogi, ki jo je glasba igrala v vseh izrazih religije.

(Povzeto iz *The life of Meresamun, a temple singer in ancient Egypt*, Emily Teeter and Janet H. Johnson; *Ritual Music*)

POROKA V ANTIČNEM RIMU

STJEPAN PALAJSA

Srečanje s preteklostjo nam vedno lahko nekaj da ali pa spodbudi k premisleku o minljivosti življenja, o načinu življenja nekoč in danes, koliko smo res drugačni od ljudi, ki so živeli pred dvema tisočletjema itn.

Poroka je bila za starodavne Rimljane osrednjega pomena in je bila srž rimske vrline.

Rimske zakonske zveze so bile vedno monogamne. Čeprav so se moški uradno lahko poročali od štirinajstega leta, ženske pa od dvanajstega leta dalje, je to bilo zelo redko. Najpogosteje se je par poročil po dvajsetem letu starosti, večinoma okoli 26. leta.

Za zakonsko zvezo se je zahtevalo soglasje obeh partnerjev (čeprav je zvezo pogosto pogojeval pater familias). Včasih je bila v poroko bila vključena tudi dos ali dota.

Pater familias (tudi Paterfamilias), je poglavar rimske družine. Pater familias je najstarejši še živeči moški v gospodinjstvu, ki je imel avtokratsko oblast nad celotno širšo družino.

Pri rimskih porokah ni bilo pisne pogodbe, razen v primeru, kadar je bila ponujena dota. Poroka in poročne slovesnosti niso imele pravnega statusa. Nakazali sta le, da zdaj obstaja zakonska zveza. Zakon je bil prej moralna kot pravna zadeva.

V prvemu obdobju Rima, ko se je ženska poročila in ko je prešla iz očetovega doma v dom svojega moža, je še vedno, čeprav je bila poročena, ostala pod očetovo zakonito oblastjo, vse dokler je ta bil živ. Njen mož nad njo ni imel pravne moči.

To je bil eden od dejavnikov neodvisnosti, ki so jo uživale rimske ženske v primerjavi s številnimi drugimi starodavnimi kulturami.

To je sčasoma pripeljalo do tega, da je zakonska zveza postala nepriljubljena in rodnost se je zmanjšala. Ta demografska kriza je cesarja Avgusta privedla do tega, da je naredil reforme, povezane z zakonsko zvezo.

Avgust je odredil, da se morajo vsi moški med 25. in 60. letom in ženske med 20. in 50. letom poročiti in imeti otroke. Ta zakon je prešuštvo kaznoval kot zločin. Nova zakonodaja je formalizirala in uveljavila ti-sto, kar je veljalo za tradicionalno, moralno dolžnost do družine in države. Uvedene so bile tudi *ius trium liberorum*, posebne pravice in privilegiji za tiste ki imajo vsaj tri otroke. Tako sta se povečali nataliteta in stabilnost družbe.

UGODNI IN NEUGODNI DNEVI ZA POROKO

Poroke so bile bolj verske kot pravne zadeve. Opraviti so se morale na astrološki ugoden dan. Niso pa smele biti na kalende, none ali ide katerega koli meseca niti v maju ali februarju.

Kalende – prvi dan meseca, iz katerega izhaja beseda koledar,

None – odvisno od meseca so bile lahko na peti ali sedmi dan; po običaju na dan prvega krajca

Ide – odvisno od meseca so bile lahko na trinajsti ali petnajsti dan; po običaju na dan polne lune

Najprimernejši mesec za poroke je bil junij.

POROČNI OBRED

Najprej je slovesnost potekala na domu neveste. Takrat sta si ženin in nevesta izmenjala darila.

Na večini rimskih porok so avguri po letu ptic iskali srečne avspicije (znamenja), da bi videli ali bo zakonska zveza deležna božjega blagoslova. Kot poročna žrtev je bil darovan prašič, ki je bil pozneje ponujen na banketu. Če so bila znamenja dobra, se je obred lahko nadaljeval.

Avspicij – (lat. *auspicium*, od *avis*: ptica in *spicere*: gledati), opazovanje leta ptic, ki so ga opravljali avguri, da bi iz tega razbrali voljo bogov pri sprejemanju pomembnih odločitev.

Avspicije – božanska znamenja, napoved usode (pod srečnimi avspicijami); zaščita bogov, volja bogov.

Poročne slovesnosti so se po navadi odvijale takoj po sončnem vzhodu, kar je simboliziralo novo življenje, v katerega se je par odpravil. Ko je matrona stopila naprej in bodočima zakoncema združila roki je nevesta izrekla zaoobljubo: “Kjer boš ti, Gaj, tam bom tudi jaz, Gaja”. Pomen tega je bil: “Kamor boš šel ti, bom šla tudi jaz”, ali “Kje boš ti srečen, bom tudi jaz srečna”. Zaoobljuba, ki je bila vedno enaka, ne glede na imeni para, je simbolizirala nevesto, ki je zdaj vstopila v hišo ženina.

Par je nato sedel skupaj, medtem ko je svečenik daroval Jupitru (ali pozneje Junoni). Temu je sledilo kosanje panis farreusa, svetega obrednega kruha iz pire v obliki venca ali kolesa. Vsak prisotni je moral dobiti svoj kos tega posebnega kruha, ki ga potem ni pojedel, temveč ga je odnesel domov. S tem je njegova družina dobila nekaj svete moči, podobno kot evharistija v krščanstvu. Danes bi to vlogo imela poročna torta, čeprav skoraj nihče ne pozna njenega globljega pomena.

Panis farreus – po starorimskem receptu in opisu.

Zaključni obred je bil prižiganje svete bakle v čast boginje Cerere v upanju, da bo ta paru darovala plodnost ter svetlobo, toplino in življenje v skupnem domu. Baklo je po navadi držal otrok, ki je predstavljal boga Himeneja. Bakla je simbolizirala vse tisto, kar naj bi nevesta, bodoča žena prinesla v novi dom, ko bo v njem prižgala prvi ogenj in skrbela za hišno ognjišče. To dejanje je ženski dajalo sveto vlogo domače vestalke. Kakor so vestalke, Vestine svečenice, skrbele za ohranjanje mistične moči svetega ognja, ki je bil pomemben za celoten Rim, tako je v majhnem tudi bodoča žena skrbela za moč, toplino, svetlobo in življenje, ki jih daje domače ognjišče.

Cerera – v rimski religiji je bila Cerera boginja plodnosti, tako v poljedelstvu kot tudi pri ljudeh.

Himenej (Hymenaeus) – bog poročnih obredov in svečanih pesmi, ki se pejejo med procesijo od neveste do ženinove hiše. Upodabljan je kot mladenič, ki je v eni roki nosil venec z rožami in v drugi gorečo baklo. Iz teh svečanih pesmi so se razvile pesmi hvalnice oz. himne. Šele pozneje je ta beseda dobila pomen, ki ga ima danes.

Nato se je procesija obeh družin odpravila do ženinovega doma, kjer je bila pogostitev. Nevesto, ki je nosila belo tkano tuniko, oprtano z dodelanim Herkulovim vozlom, so ves čas spremljale njene družice. Ko je hodila, je spustila en kovanec, namenjen duhovom ceste, da bi prinesli srečo na njeno prihodnjo pot v zakonu. Potem je novemu možu dala dva kovanca, enega njemu v čast in drugega v čast duhovom svojega novega doma. Ko sta zdaj hodila skupaj, je ženin v množico metal oreščke in sladkarije. Ljudje, ki so jim sledili, pa so ju posipali s pšenico in cvetjem, kot simboloma obilja, plodnosti in lepote življenja (ritual, ki danes spominja na

metanje riža na porokah), vse dokler niso prišli do ženinove hiše.

Takrat je ženin dvignil svojo nevesto čez prag (običaj, ki ga imamo tudi danes), da bi jo prinesel v novi dom. Nekateri zgodovinarji mislijo, da je ta običaj nastal kot spomin na ugrabitev Sabink. Toda bolj verjetno je to bila simbolična gesta, ko je nevesto ženin odnesel iz starega življenja, stare hiše in jo brez zapletov odnesel v novo. Pomembno je bilo tudi, da se nevesta ne bi spotaknila, kar je bilo še posebej slabo znamenje.

Nato so bili v hišo povabljeni bližnji prijatelji in družina, kjer je mož svoji novi ženi ponudil ogenj in vodo kot bistvena elementa doma, ona pa je v ognjišču zanelila prvi ogenj. Potem je bilo več pogostitev, dokler se novi par ni odpravil na prvo poročno noč.

Dan po poroki je priredil večerjo, nevesta pa je darovala larom in drugim domačim božanstvom svojega novega doma.

Lari – hišni božanski varuhi.

LOČITEV

Kaj se je zgodilo, če so se stvari med zakoncema zaostrele? Kakšen odnos so imeli do ločitve?

Glede tega so imeli Rimljani veliko bolj sproščen pogled kot mi danes. Za razliko od nekaterih današnjih veroizpovedi v starem Rimu ni bilo nobene verske prepovedi ločitve. Morda je še pomembneje, da v zvezi z njo ali za ločenega zakonca ni bila povezana nobena družbena stigma.

Za kakršno koli ločitev je bila potrebna samo volja enega od zakoncev. Zakonita ločitev je bila razmeroma neformalna; žena si je preprosto vzela doto in zapustila možovo hišo. Rimski moški so vedno imeli pravico, da se ločijo od svojih žena. Ločitev je veljala za družinsko zadevo. O njem so razpravljali in se dogovorili zasebno, na neformalnem družinskem srečanju prizadetih strani; mož, žena in starejši člani obeh družin. O postopkih ni bilo javne evidence. Uradna registracija razveze zakonske zveze ni bila potrebna.

SUMERSKI KLINOPIS O PADCU METEORITA

Arheologi so v 19. stoletju našli okroglo tablico s klinopisi, ki datira v leto 700 pr. n. š. Imenovali so jo Planisfera in je shranjena v Britanskem muzeju. Tablico je našel Henry Layard v knjižnici kraljeve palače mesta Ninive. Na njej so narisana ozvezdja označena z znanimi imeni. Vseskozi je vzbujala veliko pozornosti, vendar več kot 100 let nihče ni vedel, kam jo umestiti oz. kaj točno predstavlja.

Z modernimi računalniškimi programi, ki simulirajo krivulje potovanja nebesnih teles in lahko rekonstruirajo nočno nebo, kakršno je bilo pred tisoče leti, so raziskovalci šele v začetku 21. stoletja razvozlati njen namen. Tablica, ki jo je 700 p.n.š. zapisal asirski pisar, je dejansko kopija nočnega dnevnika sumerskega astronoma iz še globlje preteklosti, ki je zapisoval aktualno dogajanje na nebu in sicer 29. junija 3123

(po julijanskem koledarju).

Na eni polovici tablice so zapisi o položajih planetov in o prekritosti neba z oblaki ene od takratnih noči, druga polovica pa pripoveduje o objektu, ki je bil dovolj velik, da je bil opazen na nebu.

Sumerski astronom je natančno, z napako, manjšo od 1 stopinje, določil pot tega nebesnega telesa, ki se ujema s padcem meteorita v avstrijskem mestu Koefels. Opazovani predmet naj bi v premeru meril več kot kilometer in je bil tipa Aten, to je asteroid, ki ima orbito blizu zemljine in ki z njo rezonira. Takšna krivulja pojasnjuje tudi zakaj v mestu Koefels ni kraterja. Vpadni kot asteroida ob vstopu v zemljino atmosfero je namreč bil zelo nizek (6°), kar pomeni, da je asteroid pred padcem zadel vrh gore Gamskogel, 11 km od Koefelsa; med nadaljnjo potjo po dolini pa se je spremenil v

žarečo kroglo s premerom 5 km. Ko je končno zadel Koefels je ustvaril velik pritisk, ki je uprašil skale. Ker pa ob trku ni bil več trden objekt, ni naredil kraterja, temveč je le povzročil ogromen zemeljski plaz, ki je viden še danes. Pri udarcu je ustvaril tudi velik gobast oblak dima, ki ga je odneslo vse do severnega Egipta.

Raziskovalci so že od sredine 20. stoletja sumili, da je plaz v Koefelsu povzročil meteorit, vendar za to niso imeli neposrednega dokaza. Z novimi analizami jim je dokaz uspelo dobiti s pomočjo Sumercev in njihovega opazovanja neba. Popoln prevod tablice, skupaj z analizo dogodkov je opisan v knjigi "A Sumerian observation of the Kofels' impact event", izdano pri Alcin Academics. 📖

(Povzeto iz članka *Cuneiform clay tablet translated for the first time*, University of Bristol)

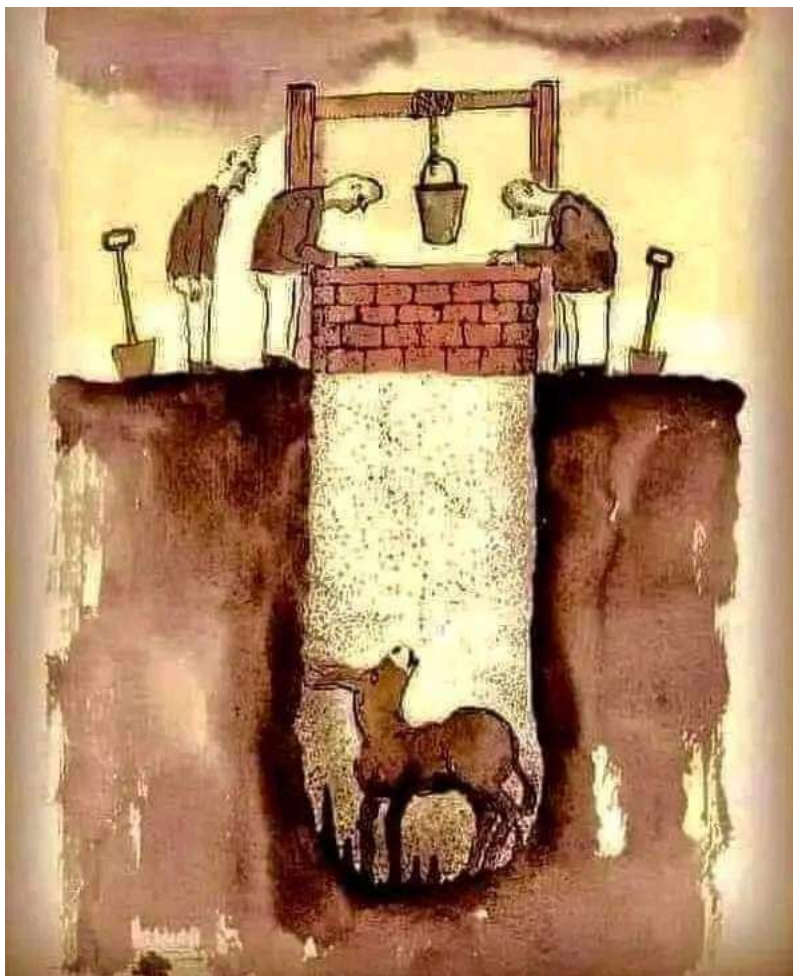
OSEL V VODNJAKU

Nekega dne je kmetov osel padel v vodnjak. Žival je ure in ure glasno jokala, medtem ko je kmet poskušal najti nekaj, s čimer bi ji pomagal splezati ven.

Nazadnje se je kmet odločil, da je osel star, vodnjak pa že suh in ga je tako ali tako treba zasuti; da se res ne spleča potegniti osla iz vodnjaka. Poklical je vse sosede, naj mu pridejo pomagat.

Pograbili so vsak svojo lopato in začeli zemljo metati v vodnjak. Osel je spoznal, kaj se dogaja, in je strašno glasno zajokal.

A po nekaj lopatah zemlje je na presenečenje vseh utihnil. Kmet je končno pogledal v vodnjak in bil presenečen nad tem, kar je videl ... z vsako lopato

zemlje je osel počel nekaj nepričakovanega – otresel se je in stopil nanjo. Kmalu so vsi presenečeni videli, kako je osel prišel do roba vodnjaka, skočil prek in oddirjal ...

Življenje bo nate metalo vseh vrst blata. Trik, da se rešiš iz luknje, je, da se je otreseš in zemljo uporabiš za korakanje naprej. Vsaka naša težava je možnost za korak naprej. Iz najglobljih lukenj se lahko rešimo, če ne obupamo.

Neznan avtor

DHAMMAPADA

Budove besede

*Kdo bo razumel to Zemljo,
ta smrtni svet in svet devskih bitij,
kdo bo našel plemenito pot vrline,
tako kot cvetličar najde najlepši cvet?*

*Učenec bo razumel to Zemljo
ta smrtni svet in svet devskih bitij,
Učenec bo našel plemenito pot vrline,
tako kot cvetličar najde najlepši cvet.*

*Ko se boš zavedal, da je telo kot pena,
in popolnoma dojel njegovo iluzorno naravo,
boš uničil Marove cvetne puščice
in se dvignil nad območje kralja smrti.*

VSE NAŠE KNJIGE

*Kot lep cvet čudovitih barv
a brez vonja,
so lepe besede tistega, ki jih ne živi,
prazne in neplodne.*

*Kot lep cvet čudovitih barv
in dišečih vonjav,
so lepe besede tistega, ki jih živi,
polne in plodne.*

DHAMMAPADA
BUDOVE BESEDE

Siddartha Gautama, po dosegi Nirvane imenovan Buda, Razsvetljeni, je do smrti hodil med ljudmi in širil svoj nauk. Tako je bil rojen budizem. Vendar sam ni zapisal ničesar. Njegova učenja so bila zapisana vsaj tristo let po njegovi smrti, do tedaj pa so se prenašala ustno.

Prva budistična učenja so zajeta v Tipitaki (tri košare) in se delijo na Sutta Pitako (knjiga učenja), Vinayo Pitako (knjiga moralnih pravil) in Abhidhammo Pitako (knjiga o psihologiji in filozofiji). Dhammapada je del Sutta Pitake. Sestavljena je iz 423 kitic v 26 vaggah (poglavjih).

Ta moralna pravila so sestavljali menihi v deževnih obdobjih. Vrstice so bile sprva zapisane na palmovne liste v jeziku pali. Do današnjega dne so bile že ničkolikokrat prevedene v različne jezike.

CENA: 10 EUR
KNJIGO LAHKO NAROČITE PO E-POŠTI NA
Info@akropola.org

**ČLOVEK JE POSAMEZNIK, A TUDI DEL BIVAJOČE CELOTE;
JE UTRIPAJOČE, SEVAJOČE BITJE, KATEREGA VPLIVI V DOBREM IN
SLABEM SE MORAJO PRELITI V ŽIVLJENJA DRUGIH,
VPLIVI DRUGIH PA BITI SPREJETI V NJEGOVO ŽIVLJENJE.**

NE MORE SE RAZVIJATI DRUGAČE KOT V ODNOSU DO DRUGIH.

NILAKANTA SRI RAM

www.akropola.org